

AYDIN VE YÖRESİ AĞIZLARI

(İnceleme - Metin - Sözlük)

Dr. Ali İhsan Yapıcı

Ankara 2022

Aydın ve Yöresi Ağzları (İnceleme-Metin-Sözlük)

Yazar

Dr. Ali İhsan Yapıcı

ISBN: 978-625-7305-93-8

1. Baskı

Aralık, 2022 / Ankara

550 Adet

Yayın Sertifika No

46683

Matbaa Sertifika No

46682



Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 458

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt



Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

Nazilli Belediyesinin desteğiyle bir kültür hizmeti olarak basılan bu kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazara aittir.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	15
BİRKAÇ SÖZ...	17
ÖN SÖZ	19
KISALTMALAR	21
TABLolar DİZİNİ	22
ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ	23

GİRİŞ

1. AYDIN İLİNİN COĞRAFI DURUMU, TARİHİ VE DEMOGRAFİK YAPISI.....	25
1.1. Aydın İlinin Fiziki Coğrafyası.....	25
1.1.1. Coğrafi Konumu ve Yüzölçümü.....	25
1.1.2. Yeryüzü Şekilleri.....	25
1.1.3. İklimi ve Bitki Örtüsü.....	29
1.1.4. İldeki İdari Birimler.....	29
1.2. Aydın İlinin Tarihi.....	35
1.2.1. Antik Dönem.....	35
1.2.2. Selçuklu ve Beylikler Dönemi.....	36
1.2.3. Osmanlı Dönemi.....	36
1.2.4. Cumhuriyet Dönemi.....	38
1.3. Bölgenin Ağız Yapısını Oluşturan Boy, Oymak ve Aşiretler.....	39
1.4. Aydın ve Yöresi Ağızlarının Anadolu Ağızları İçindeki Yeri.....	45
1.5. Aydın ve Yöresi Ağızlarıyla İlgili Çalışmalar.....	46
1.6. Aydın ve Yöresindeki Ağız Bölgeleri.....	47
1.6.1. {-yo} / {-yuru} Bölgesi.....	47
1.6.1.1. {-yo} Bölgesi.....	48
1.6.1.1.1. hen / hân (< sen) - hiz (< siz) Bölgesi.....	48
1.6.1.2. {-yuru} Bölgesi.....	48
1.6.1.2.1. men (< ben) Bölgesi.....	49
1.6.2. {-yomaz} Bölgesi.....	49
1.6.3. {-yI} Bölgesi.....	49

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SES BİLGİSİ.....	51
1.1. Sesler.....	51
1.1.1. Ünlüler.....	51
1.1.1.1. Ünlü Türleri.....	51
1.1.1.1.1. Alafon Ünlüler.....	51
1.1.1.1.2. Uzun Ünlüler.....	56
1.1.1.1.2.1. Birincil Uzun Ünlüler.....	57
1.1.1.1.2.2. Ünsüz Düşmesi Sonucu Oluşan Uzunluklar.....	60
1.1.1.1.2.3. Hece Kaynaşması (Contraction) Sonucu Oluşan Uzunluklar.....	61
1.1.1.1.2.4. Geniş Zaman Çekiminde Oluşan Ünlü Uzunlukları.....	62
1.1.1.1.2.5. Çift Ünlülerin Birleşmesiyle Oluşan Ünlü Uzunlukları.....	62
1.1.1.1.3. Kısa Ünlüler.....	63
1.1.1.1.4. İkiz Ünlüler (Diftong).....	67
1.1.1.1.4.1. Alçalan İkiz Ünlüler.....	67
1.1.1.1.4.2. Eşit İkiz Ünlüler.....	67
1.1.1.1.4.3. Yükselen İkiz Ünlüler.....	67
1.1.1.2. Ünlü Uyumları.....	68
1.1.1.2.1. Önlülük-Artlılık Uyumu.....	68
1.1.1.2.1.1. İlerleyici Ünlü Benzeşmesi.....	68
1.1.1.2.1.2. Gerileyici Ünlü Benzeşmesi.....	69
1.1.1.2.1.3. Ek ve Edatlarda Ünlü Uyumu.....	69
1.1.1.2.1.3.1. {-ken} Zarf-fil Ekinde Ünlü Uyumu.....	69
1.1.1.2.1.3.2. {+ki} Aitlik Ekinde Ünlü Uyumu.....	70
1.1.1.2.1.3.3. ile Edatında Ünlü Uyumu.....	70
1.1.1.2.1.3.4. Ek Fiilin Çekimli Şekillerinde Ünlü Uyumu.....	71
1.1.1.2.1.4. Önlülük-Artlılık Uyumunun Bozulması.....	71
1.1.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	74
1.1.1.2.3. Dudak Benzeşmesi.....	75
1.1.1.3. Ünlü Değişmeleri.....	76
1.1.1.3.1. Ön Ünlülerin Artılılaşması.....	76
1.1.1.3.2. Art Ünlülerin Önlüleşmesi.....	76
1.1.1.3.3. Geniş Ünlülerin Daralması.....	77
1.1.1.3.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi.....	79
1.1.1.3.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması.....	79
1.1.1.3.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi.....	80

1.1.2.2.2.3.2.	Tonsuzlaşma.....	116
1.1.2.2.2.3.3.	Süreksizleşme.....	116
1.1.2.2.2.3.4.	Damaklılaşma.....	117
1.1.2.2.2.3.5.	Dudaklılaşma.....	117
1.1.2.2.2.3.6.	Genizlileşme.....	117
1.1.2.2.2.3.7.	Akıcı Ünsüzler Arasındaki Değişmeler.....	118
1.1.2.2.2.3.8.	Sızıcı Ünsüzler Arasındaki Değişmeler.....	119
1.1.2.2.2.3.	Son Seste Ünsüz Değişmeleri.....	119
1.1.2.2.2.3.1.	Tonlulaşma.....	119
1.1.2.2.2.3.1.1.	Bağlantılı Kelimelerde Tonlulaşma.....	119
1.1.2.2.2.3.1.2.	Son Seste Diğer Tonlulaşma Örnekleri.....	121
1.1.2.2.2.3.2.	Süreklileşme.....	122
1.1.2.2.2.3.2.1.	Sızıcılaşma.....	122
1.1.2.2.2.3.2.2.	Akıcılaşma.....	123
1.1.2.2.2.3.3.	Son Seste Diğer Ünsüz Değişmeleri.....	123
1.1.2.2.2.3.3.1.	Tonsuzlaşma.....	123
1.1.2.2.2.3.3.2.	Süreksizleşme.....	123
1.1.2.2.2.3.3.3.	Dudaklılaşma.....	124
1.1.2.2.3.	Ünsüz Benzeşmesi.....	124
1.1.2.2.3.1.	İlerleyici Ünsüz Benzeşmesi.....	124
1.1.2.2.3.1.1.	Kelime İçinde İlerleyici Ünsüz Benzeşmesi.....	124
1.1.2.2.3.1.2.	İki Kelime Arasında İlerleyici Ünsüz Benzeşmesi.....	127
1.1.2.2.3.2.	Gerileyici Ünsüz Benzeşmesi.....	128
1.1.2.2.3.2.1.	Kelime İçinde Gerileyici Ünsüz Benzeşmesi.....	128
1.1.2.2.3.2.2.	İki Kelime Arasında Gerileyici Ünsüz Benzeşmesi.....	132
1.1.2.2.4.	Ünsüz Düşmesi.....	134
1.1.2.2.4.1.	İlk Seste Ünsüz Düşmesi.....	134
1.1.2.2.4.1.1.	Akıcı Ünsüzlerin Düşmesi.....	134
1.1.2.2.4.1.2.	Sızıcı Ünsüzlerin Düşmesi.....	135
1.1.2.2.4.2.	İç Seste Ünsüz Düşmesi.....	135
1.1.2.2.4.2.1.	Akıcı Ünsüzlerin Düşmesi.....	136
1.1.2.2.4.2.2.	Sızıcı Ünsüzlerin Düşmesi.....	138

1.1.2.2.4.2.3. Süreksiz Ünsüzlerin Düşmesi.....	139
1.1.2.2.4.3. Son Seste Ünsüz Düşmesi.....	139
1.1.2.2.4.3.1. Akıcı Ünsüzlerin Düşmesi.....	140
1.1.2.2.4.3.2. Sızıcı Ünsüzlerin Düşmesi.....	141
1.1.2.2.4.3.3. Süreksiz Ünsüzlerin Düşmesi.....	141
1.1.2.2.5. Ünsüz İkizleşmesi.....	141
1.1.2.2.6. Ünsüz Tekleşmesi.....	143
1.1.2.2.7. Hece Kaynaşması (Contraction).....	143
1.1.2.2.8. Ünsüzlerde Yer Değiştirme (Metathesis).....	144

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞEKİL BİLGİSİ.....	145
2.1. İsimler.....	145
2.1.1. Adlar.....	145
2.1.2. Sıfatlar.....	146
2.1.2.1. Niteleme Sıfatları.....	147
2.1.2.2. Belirtme Sıfatları.....	147
2.1.2.2.1. İşaret Sıfatları.....	148
2.1.2.2.2. Sayı Sıfatları.....	148
2.1.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları.....	148
2.1.2.2.2.2. Sıralama Sayı Sıfatları.....	149
2.1.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları.....	148
2.1.2.2.2.4. Kesir Sayı Sıfatları.....	150
2.1.2.2.2.5. Topluluk Sayı Sıfatları.....	150
2.1.2.2.3. Soru Sıfatları.....	151
2.1.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları.....	151
2.1.3. Zarflar.....	151
2.1.3.1. Yer ve Yön Zarfları.....	152
2.1.3.2. Zaman Zarfları.....	153
2.1.3.3. Niteleme ve Durum Zarfları.....	156
2.1.3.4. Azlık-Çokluk Zarfları.....	157
2.1.3.5. Soru Zarfları.....	159
2.1.4. Zamirler.....	159
2.1.4.1. Şahıs Zamirleri.....	160
2.1.4.2. Dönüşlülük Zamiri.....	162
2.1.4.3. İşaret Zamirleri.....	163
2.1.4.4. Soru Zamirleri.....	165
2.1.4.5. Belirsizlik Zamirleri.....	165
2.1.5. İsim Türetme Ekleri.....	166
2.1.5.1. İsimden İsim Türetme Ekleri.....	166

2.1.5.1.1. {+cA} Eki.....	166
2.1.5.1.2. {+cAk} Eki.....	167
2.1.5.1.3. {+cI} Eki.....	167
2.1.5.1.4. {+cIk} Eki.....	167
2.1.5.1.5. {+cİğAz / +cAğIz} Ekleri.....	168
2.1.5.1.6. {+DAş} Eki.....	168
2.1.5.1.7. {+II} Eki.....	169
2.1.5.1.8. {+II ...+II} Eki.....	169
2.1.5.1.9. {+IIk} Eki.....	170
2.1.5.1.10. {+sIz} Eki.....	172
2.1.5.1.11. {+ncI} Eki.....	172
2.1.5.1.12. {+Ar} Eki.....	172
2.1.5.1.13. {+mtİrAk} Eki.....	173
2.1.5.1.14. {+IAyIn} Eki.....	173
2.1.5.1.15. {+IA} Eki.....	173
2.1.5.2. Fiilden İsim Türetme Ekleri.....	173
2.1.5.2.1. {-mAk} Eki.....	174
2.1.5.2.2. {-mA} Eki.....	174
2.1.5.2.3. {-Iş} Eki.....	174
2.1.5.2.4. {-m} Eki.....	175
2.1.5.2.5. {-k} Eki.....	175
2.1.5.2.6. {-Ak} Eki.....	175
2.1.5.2.7. {-n} Eki.....	176
2.1.5.2.8. {-GI} Eki.....	176
2.1.5.2.9. {-GA} Eki.....	176
2.1.5.2.10. {-GIn} Eki.....	177
2.1.5.2.11. {-GAn} Eki.....	177
2.1.5.2.12. {-GAÇ} Eki.....	177
2.1.5.2.13. {-IcI} Eki.....	177
2.1.5.2.14. {-ç} Eki.....	178
2.1.5.2.15. {-I} Eki.....	178
2.1.5.2.16. {-AcAk} Eki.....	178
2.1.5.2.17. {-A} Eki.....	179
2.1.5.2.18. {-tI} Eki.....	179
2.1.5.2.19. {-sI} Eki.....	179
2.1.5.2.20. {-AnAk} Eki.....	179
2.1.5.2.21. {-mIk} Eki.....	180
2.1.5.2.22. {-AlAk} Eki.....	180
2.1.5.2.23. {-mAç} Eki.....	180
2.1.5.2.24. {-bAç} Eki.....	180

2.1.5.2.25. {-cA} Eki	180
2.1.5.2.26. {-cAmA} Eki	180
2.1.6. İsim Çekim Ekleri	181
2.1.6.1. Çokluk Eki	181
2.1.6.2. İyelik Ekleri	182
2.1.6.3. Aitlik Eki	186
2.1.6.4. Küçültme Ekleri	188
2.1.6.5. Hâl Ekleri	189
2.1.6.5.1. İlgi Hâli Eki	189
2.1.6.5.2. Belirtme Hâli Eki	191
2.1.6.5.3. Yönelme Hâli Eki	194
2.1.6.5.4. Bulunma Hâli Eki	197
2.1.6.5.5. Ayrılma Hâli Eki	198
2.1.6.5.6. Eşitlik Hâli Ekleri	200
2.1.6.5.6.1. {+cA} Eki	201
2.1.6.5.6.2. {+cAk} Eki	202
2.1.6.5.6.3. {+IAyIn} Eki	202
2.1.6.5.7. Araç Hâli Ekleri	203
2.1.6.5.7.1. {+IA} Eki	203
2.1.6.5.7.2. {+n} Eki	206
2.1.6.6. Soru Eki	207
2.2. Fiiller	208
2.2.1. Fiil Türetme Ekleri	208
2.2.1.1. Fiilden Fiil Türeten Ekler	208
2.2.1.1.1. {-mA-} Eki	208
2.2.1.1.2. {-n-} Eki	211
2.2.1.1.3. {-l-} Eki	211
2.2.1.1.4. {-ş-} Eki	211
2.2.1.1.5. {-r-} Eki	212
2.2.1.1.6. {-t-} Eki	212
2.2.1.1.7. {-DIr-} Eki	212
2.2.1.1.8. {-dAr-} Eki	213
2.2.1.1.9. {-Ar-} Eki	213
2.2.1.2. İsimden Fiil Türeten Ekler	213
2.2.1.2.1. {+IA-} Eki	213
2.2.1.2.2. {+I- / +Al-} Eki	214
2.2.1.2.3. {+A-} Eki	214
2.2.1.2.4. {+r- / +Ar-} Eki	214
2.2.1.2.5. {+DA-} Eki	215
2.2.1.2.6. {+k-} Eki	215

2.2.2.2.1.5. Gelecek Zaman.....	276
2.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri.....	280
2.2.2.2.2.1. Emir Kipi.....	281
2.2.2.2.2.1.1. Birinci Teklik Şahıs Emir Eki.....	281
2.2.2.2.2.1.2. İkinci Teklik Şahıs Emir Eki.....	283
2.2.2.2.2.1.3. Üçüncü Teklik Şahıs Emir Eki.....	284
2.2.2.2.2.1.4. Birinci Çokluk Şahıs Emir Eki.....	286
2.2.2.2.2.1.5. İkinci Çokluk Şahıs Emir Eki.....	290
2.2.2.2.2.1.6. Üçüncü Çokluk Şahıs Emir Eki.....	292
2.2.2.2.2.2. İstek Kipi.....	294
2.2.2.2.2.3. Şart Kipi.....	296
2.2.2.2.2.4. Gereklilik Kipi.....	301
2.2.2.3. Soru Eki.....	304
2.2.2.4. Fiillerin Birleşik Çekimleri.....	305
2.2.2.4.1. Hikâye Birleşik Çekimi.....	307
2.2.2.4.1.1. Bilinen Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....	307
2.2.2.4.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....	308
2.2.2.4.1.2.1. {-mİş + idi}.....	309
2.2.2.4.1.2.2. {-Ip-durur + idi}.....	309
2.2.2.4.1.3. Şimdiki Zamanın Hikâyesi.....	309
2.2.2.4.1.4. Geniş Zamanın Hikâyesi.....	311
2.2.2.4.1.5. Gelecek Zamanın Hikâyesi.....	312
2.2.2.4.1.6. Şart Kipinin Hikâyesi.....	314
2.2.2.4.1.7. İstek Kipinin Hikâyesi.....	314
2.2.2.4.2. Rivayet Birleşik Çekimi.....	315
2.2.2.4.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti.....	316
2.2.2.4.2.2. Şimdiki Zamanın Rivayeti.....	317
2.2.2.4.2.3. Geniş Zamanın Rivayeti.....	319
2.2.2.4.2.4. Gelecek Zamanın Rivayeti.....	320
2.2.2.4.2.5. Şart Kipinin Rivayeti.....	321
2.2.2.4.2.6. İstek Kipinin Rivayeti.....	322
2.2.2.4.3. Şart Birleşik Çekimi.....	323
2.2.2.4.3.1. Bilinen Geçmiş Zamanın Şartı.....	323
2.2.2.4.3.2. Şimdiki Zamanın Şartı.....	325
2.2.2.4.3.3. Geniş Zamanın Şartı.....	327
2.2.2.4.3.4. Gelecek Zamanın Şartı.....	331
2.2.3. Birleşik Fiiller.....	333
2.2.3.1. Fiil + Fiil Yapısında Olanlar.....	334
2.2.3.1.1. Yeterlik.....	335
2.2.3.1.2. Tezlik.....	338

2.2.3.1.3. Süreklilik.....	340
2.2.3.1.4. Yaklaşma.....	343
2.2.3.2. İsim + Fiil Yapısında Olanlar.....	344
2.2.4. Ek Fiil (Cevher Fiili).....	346
2.2.4.1. Ek Fiilin Geniş Zaman Şekli.....	347
2.2.4.2. Ek Fiilin Bilinen Geçmiş Zaman Şekli.....	351
2.2.4.3. Ek Fiilin Duyulan Geçmiş Zaman Şekli.....	353
2.2.4.4. Ek Fiilin Şart Şekli.....	354
2.2.4.5. Ek Fiilin Zarf-Fiil Şekli.....	355
2.2.4.6. Ek Fiilin Olumsuzu.....	357
2.2.5. Fiilimsiler.....	358
2.2.5.1. İsim-fiiller.....	358
2.2.5.1.1. {-mAk} Eki.....	359
2.2.5.1.2. {-mA} Eki.....	360
2.2.5.1.3. {-mAsI} Eki.....	361
2.2.5.1.4. {-I} Eki.....	362
2.2.5.1.5. {-Iş} Eki.....	363
2.2.5.2. Sıfat-fiiller.....	363
2.2.5.2.1. {-AcAk} Eki.....	364
2.2.5.2.2. {-An} Eki.....	366
2.2.5.2.3. {-AsI} Eki.....	368
2.2.5.2.4. {-DIk} Eki.....	369
2.2.5.2.5. {-mIş} Eki.....	371
2.2.5.2.6. {-r /-Ar} ve {-mAz} Ekleri.....	371
2.2.5.2.7. {-Ip-durur} Yapısı.....	372
2.2.5.3. Zarf-fiiller.....	374
2.2.5.3.1. Asıl Zarf-fiil Ekleri.....	374
2.2.5.3.1.1. {-All} Eki.....	374
2.2.5.3.1.2. {-ArAk} Eki.....	376
2.2.5.3.1.3. {-IncA} Eki.....	377
2.2.5.3.1.4. {-IncAk} Eki.....	378
2.2.5.3.1.5. {-Ip} Eki.....	379
2.2.5.3.1.6. {-IşIn} Eki.....	381
2.2.5.3.1.7. {-ken} Eki.....	382
2.2.5.3.1.8. {-mAdAn} Eki.....	384
2.2.5.3.2. Zarf-fiil İşlevindeki Birleşik Yapılar.....	385
2.2.5.3.2.1. {...-r /-Ar ...-mAz} Yapısı.....	385
2.2.5.3.2.2. {-AsI} Sıfat-Fiil Eki + {-(y)A} Yapısı.....	386

2.2.5.3.2.3. {-AsI} Sıfat-Fiil Eki + {(y)A} + <i>kadar</i> Yapısı.....	389
2.2.5.3.2.4. {-cIkda} (<{-DIk} Sıfat-Fiil Eki + {+çA}) Yapısı.....	391
2.2.5.3.2.5. {-IncA} Zarf-Fiil Eki + {-(y)A} Yapısı.....	391
2.2.5.3.2.6. {-IncA} Zarf-Fiil Eki + {-(y)A} + <i>kadar</i> Yapısı.....	392
2.2.5.3.2.8. {-Ip-durur} Yapısı.....	394
2.2.5.3.2.9. {-mAz} Sıfat-Fiil Eki + {+DAn} + (evvel) Yapısı.....	395
2.2.5.3.2.10. {-DIk} Sıfat-Fiil Eki + İyelik Eki + <i>zaman</i> Yapısı.....	396
2.2.5.3.2.11. {-DIk} Sıfat-Fiil Eki + İyelik Eki + {+DAn} Yapısı.....	397
2.2.5.3.2.12. {-DIk} Sıfat-Fiil Eki + İyelik Eki + {+InAn} Yapısı.....	398
2.2.5.3.2.13. {-DIk} Sıfat-Fiil Eki + (İyelik Eki) + <i>sıra</i> Yapısı.....	399
2.2.5.3.2.14. {-DIk} Sıfat-Fiil Eki + <i>ara</i> Yapısı.....	401
2.3. Edatlar.....	401
2.3.1. Ünlem Edatları.....	402
2.3.1.1. Ünlemler.....	402
2.3.1.2. Seslenme Edatları.....	403
2.3.1.3. Cevap Edatları.....	403
2.3.1.4. Gösterme Edatları.....	404
2.3.2. Bağlama Edatları.....	404
2.3.2.1. Sıralama Edatları.....	405
2.3.2.2. Denkleştirme Edatları.....	405
2.3.2.3. Karşılaştırma Edatları.....	406
2.3.2.4. Cümle Başı Edatları.....	407
2.3.2.5. Sona Gelen Edatlar.....	410
2.3.3. Çekim Edatları.....	414
SONUÇ	429
METİNLER	445
SÖZLÜK	829
KAYNAK KİŞİLER	853
KAYNAKÇA	861

TAKDİM

Aydın, tarihin en eski dönemlerinden beri çeşitli uygarlıklara vatan olmuş önemli şehirlerimizden biridir. 11. yüzyıl sonrasında Anadolu Selçuklu Devletinin himayesinde Batı Anadolu'ya yerleşmeye başlayan Oğuzların çeşitli boy, oymak ve aşiretleri de söz konusu bölgenin büyük bir kısmında olduğu gibi Aydın ve civarını da yurt olarak tutmuşlardır. Bu bölgedeki Türk nüfusu Anadolu Selçuklu Devleti, Beylikler ve Osmanlı Devleti dönemlerinde hızla artmaya devam etmiştir.

Bu yönüyle Aydın, hem Türk-İslam öncesi döneme hem de Türk-İslam dönemine ait birçok somut kültürel miras unsurunun bulunduğu önemli bir bölgedir. Bölgede Aydınoğulları Beyliği ve Osmanlı dönemine ait birçok tarihî yapı, varlığını günümüze kadar sürdürmüştür.

Bir bölgenin somut kültürel mirası ne kadar önemliyse, özellikle halk kültürü, halk inanışları ve halk edebiyatı gibi somut olmayan kültürel mirası da o derece önemli ve kıymetlidir. O bölgenin millî kimliğinin göstergesi olan ağızlar da günlük iletişim ihtiyaçlarını karşılayan araçlar olmanın ötesinde millî kültürümüze ait değerlerin korunmasını ve sonraki nesillere aktarılmasını sağlayan en önemli kültür öğelerinden biridir.

Nazilli Belediyesi olarak başta Nazilli ve civarındaki somut kültürel miras üzerine yapılmış çalışmalar olmak üzere Aydın ile ilgili çalışmalar daima teşvik edilmiş ve desteklenmiştir. Somut olmayan kültürel mirasımız ve millî değerlerimizin aktarıcısı olan dilimizle -özellikle de yaşadığımız bölgenin ağızıyla- ilgili olan *Aydın ve Yöresi Ağızları* adlı bu çalışmayı da destekleyerek basımını üstlendik.

Bu vesileyle, millî kültürümüzün önemli bir ögesi ve taşıyıcısı olan ağızlarla ilgili bu çalışmayı desteklemekten memnuniyet duyduğumu belirtir, okuyanlara faydalı olmasını temenni ederim.

Kürşat Engin Özcan
Nazilli Belediye Başkanı

BİRKAÇ SÖZ...

Millî kültürün temelini oluşturan dilin alt kolları olarak çeşitli konuşma dilleri bulunmaktadır. Dil biliminde bunlara *ağız* (diyalekt) adı verilir. Ağızlar, halkın konuşma dilleridir. Halk, gündelik hayatında her türlü iletişimini bu dille gerçekleştirir. Ağızlar, yalnızca iletişim görevi görmez, aynı zamanda halk arasındaki sözlü kültürü de saklar, korur ve geleceğe aktarır. Halkın duygu, düşünce, yaşayış tarzı, hayata bakış açısı, ilmi, irfanı... her şeyini ağız metinlerinde bulmak mümkündür. Bu yüzden ağızlar yalnızca yaşlı insanların ve kültür çevrelerinden uzak kimselerin konuştuğu diller değildir. Bu dil metinlerinde aynı zamanda milletin kültür tarihine ait halk felsefesi, hukuku, sosyolojisi, pedagojisi... de yer almaktadır.

Türkiye’de ağız araştırmaları tarihi Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemine kadar uzanır. Fakat asıl ağız çalışmaları Cumhuriyet’in ilanından sonra olmuştur. Özellikle son otuz kırk yılda Anadolu kentlerinde üniversitelerin açılmasıyla buralarda görev yapan Türkologlar diyalektoloji (ağız araştırmaları bilimi) çalışmaları yapmaya başlamışlardır. Bu bağlamda Türkiye’nin birçok ağız bölgesi bilimsel olarak incelenmiş ve bunun sonucunda önemli dil malzemeleri ortaya çıkarılmıştır.

Ülkemizin önemli ağız bölgelerinden biri de Aydın ağızlarıdır. Aydın ağızları Türklerin Anadolu’ya ayak basmalarından sonra bu bölgeye yerleşen Oğuz/Türkmen boy ve oymaklarının konuşmalarına dayanır. Bu bölgeye 11. yüzyıldan itibaren yerleşmeye başlayan Oğuz boyları yanında Bizans İmparatorluğu’nun Balkanlardan getirip yerleştirdiği az sayıda Kuman/Kıpçak unsurları da bulunmaktadır. Özellikle Menderes ve Çine havzalarına yerleştirilen bu Kıpçak boyları zaman içinde Oğuz kitleleri içinde kaybolarak Oğuzlaşmışlardır.

Aydın bölgesi ağızları, 11. yüzyıldan itibaren Batı Türkistan’dan bu bölgeye gelmeye başlayan Oğuz boylarına mensup Türklerin ağız özelliklerini taşır. Bu bölge ağızlarında kullanılan başta şimdiki zaman eklerindeki yapısal özellikler olmak üzere birçok dil unsuru, Hazar ötesindeki Oğuz, Kıpçak ve Karlukların lehçeleriyle benzer özellikler taşır. Güneybatı Anadolu’da bu özellikleri taşıyan Muğla, Denizli ve Burdur’la birlikte Aydın bölgesi, Türkistan ile Anadolu arasındaki dil bağlarının en sağlam şekillerini yaşatmaktadır. Bu

yönüyle Aydın ağızı yalnızca bir konuşma dili değil aynı zamanda Türkçenin tarih boyunca Türkistan'dan Anadolu'ya olan büyük yolculuğuna tanıklık etmiş önemli bir kültür değerimizdir.

Bu kitapta Aydın ilinden derlenen metinler üzerinde gramer incelemesi yapılmıştır. Bu metinler Aydın ilini temsil edecek örneklem havuzları esas alınarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda Aydın'ın her ilçesinden belirli yerleşim birimleri tespit edilmiş, bu birimlerdeki kaynak kişilerle konuşularak onların dil özellikleri ortaya çıkarılmıştır. Bu yönüyle elinizdeki çalışmada modern dil araştırmalarında sıkça başvurulan örneklem yöntemi kullanılmıştır. Böylece Aydın ilini temsil ettiği düşünülen dil özellikleri tespit edilmiştir.

Aydın ili, son elli altmış yılda hızlı bir şekilde dışa açılmış, yoğun göç almış ve teknolojiden üst düzeyde etkilenmiş bir bölgedir. Bu yüzden bölgede konuşulan ağızlar günden güne yok olmaya yüz tutmuştur. Unutulan her bir sözün dilimizin, millî kültürümüzün yitip giden değerli bir parçası olduğu düşünüldüğünde bu çalışma son derece önemli bir hizmeti ifa etmiştir.

Bu vesile ile Aydın bölgesi ağızlarına ait dil verilerini titiz bir bilimsel araştırma sonucu bu kitapta ortaya koyan doktora öğrencim Doç. Dr. Ali İhsan Yapıcı'yı kutluyor, Aydın kültürüne ait bu eseri yayımlayan Nazilli Belediyesi'ne teşekkürlerimi iletiyorum.

ÖN SÖZ

Son zamanlarda, Türkiye Türkçesi ağızlarıyla ilgili çalışmaların sayısında önemli bir artış olmuştur. Bu çerçevede birçok il, ağız özellikleri bakımından değerlendirilmiştir. Buna rağmen hâlâ üzerinde çalışma yapılmayan ağız bölgeleri bulunmaktadır.

Bu konuyu seçmemizde, Batı Anadolu'daki diğer ağız bölgeleriyle birçok ortak noktası bulunmasına rağmen yine de kendine mahsus bazı özellikler taşıdığını düşündüğümüz Aydın ve yöresi ağızları üzerine henüz ayrıntılı bir çalışma yapılmamış olması etkili oldu. Tasvirî bir çalışma olsa da ağız çalışmaları alanındaki bir boşluğu dolduracağı ümit ve inancı, bu çalışmayı seçme aşamasında bizi iyiden iyiye cesaretlendirdi.

Çalışmamız *İnceleme, Metinler ve Sözlük* bölümlerinden oluşmaktadır. İnceleme bölümü de kendi içinde *Giriş, Ses Bilgisi ve Şekil Bilgisi* bölümlerini kapsamaktadır.

Ses Bilgisi ve *Şekil Bilgisi* bölümleri için bir ön bilgi niteliğindeki *Giriş* bölümünde, çalışma bölgemizin tarihi, fiziki coğrafyası ve demografik yapısı hakkında bilgi verilmiş; Aydın ve yöresi ağızlarının, Anadolu ağızları içindeki yerine temas edilmiş ve bu ağız bölgesi üzerine daha önce yapılmış çalışmalar kısaca tanıtılmıştır. Ayrıca, morfolojik verilerden hareketle çalışma bölgemizde tespit ettiğimiz ağız bölgeleri ana hatlarıyla tanıtılmış ve söz konusu ağız bölgeleri harita üzerinde gösterilmiştir.

Ses Bilgisi bölümünde, çalışma bölgemizde tespit edilen sesler tanıtılmış ve her fonem için beş örnek verilmiştir. Ses olayları ele alınırken de aynı yöntem izlenmiştir. Ancak, birincil uzun ünlüler gibi bazı özel konularda bu anlayışın dışına çıkılarak daha fazla örnek gösterilmiştir. Örnek sayısı beşten azsa, metinlerde tespit edilen örneklerle yetinilmiştir.

Şekil Bilgisi bölümünde, isimler, sıfatlar, zamirler, zarflar ve fiiller ayrı başlıklar altında ele alınmıştır. Ayrıca ekler de türlerine göre sınıflandırılmış ve her morfem için metinlerimizde tespit edilen örneklerden beş tanesi verilmiştir. Ancak gerekli görülen yerlerde daha fazla örnek gösterilmiştir. Cümle düzeyinde görevi olan morfemlerle ilgili örnekler, kelime grubu veya cümle düzeyinde gösterilmiş; daha anlaşılır olması için söz konusu dil birliklerinin Türkiye Türkçesi yazı diline aktarımları yapılmıştır.

Ses Bilgisi ve Şekil Bilgisi bölümlerinde örnek olarak gösterilen alıntı kelimele-
lerin, kaynak dil ve bu dildeki asli şekliyle birlikte verilmiştir. Alıntı kelimele-
rin kökeni hakkındaki bilgiler, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe
Sözlük'ten alınmıştır. Ayrıca, ilgili bölümlerde kullanılan kısaltmaların yazı-
lışında, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Yazım Kılavuzu'na bağlı ka-
lınmıştır. Kılavuz'da bulunmayan kısaltmalar tarafımızdan oluşturulmuştur.

Metinler bölümünde, çalışma bölgemizdeki 55 yerleşim biriminden görüşme
yöntemiyle derlemiş olduğumuz 115 transkripsiyonlu metin ağız bölgelerine
göre tasnif edilmiştir. Metinlerin herbirine hem ağız bölgesini hem de metin
numarasını gösteren işaretler verilmiştir. Ayrıca, her metnin satır numaraları
beş ve katları şeklinde düzenlenerek metnin sol tarafında gösterilmiştir.

Sözlük bölümünde, bölge ağızlarının özelliklerini gösteren ve yazı diline kı-
yasla fonetik, morfolojik, semantik açıdan değişikliğe uğramış kelimelerin
anlamları metinlerin bağlamına sadık kalınarak verilmiştir. Kelimelerin geç-
tiği yerler, ağız bölgesi, metin numarası ve satır numarasından oluşan kodla-
rıyla gösterilmiştir.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde doktora tezi
olarak hazırlanan bu çalışmanın *Giriş* Bölümü, idari yapılanmadaki değişik-
likler sebebiyle gözden geçirilerek güncellenmiştir.

20

Bu çalışmanın yayımlanması için desteklerinden dolayı Nazilli Belediye Baş-
kanı Sayın Kürşat Engin ÖZCAN'a teşekkür ederim. Doktora tez çalışması
esnasında kıymetli zamanını ve emeğini esirgemeyen, zora düştüğüm anlarda
çıkış yolu gösteren, çalışmanın ortaya çıkmasında en az benim kadar emeği
olan danışman Hocam Prof. Dr. Ali AKAR'a ve bugünlere gelmemde emeği
olan tüm hocalarıma şükranlarımı sunarım.

Dr. Ali İhsan Yapıcı

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- AKALIN, Mehmet (1988), *Tarihi Türk Şiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 73, Ankara.
- AKAR, Ali (2013), *Muğla Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları 1076, Ankara.
- _____ (2006a), *Türk Dili Tarihi*, Ötüken Yayınları 597, İstanbul.
- AKDOĞAN, Hüsnü (2004), *Aydın*, Tibyan Yayıncılık, İzmir.
- ATMACA, Emine (2017), *Antalya İli Korkuteli İlçesi ve Yöresi Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları 1228, Ankara.
- BANGUOĞLU, Tahsin (2011), *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları 528, Ankara.
- BAYATLI, Hidayet Kemal (1996), *Irak Türkmen Türkçesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları 664, Ankara.
- BAYRAKTAR, Nesrin (2004), *Türkçede Fiilimsiler*, Türk Dil Kurumu Yayınları 838, Ankara.
- BOZ, Erdoğan (2002), *Afyon Merkez Ağzı*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon.
- BURAN, Ahmet (1996), *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları 660, Ankara.
- _____ (1997), *Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları 669, Ankara.
- COŞKUN, Volkan (2000), *Özbek Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları 752, Ankara.
- DEMİR, Necati (2001), *Ordu İli ve Yöresi Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları 788, Ankara.
- DENY, Jean (2012), [çev.: Ali Ulvi Elöve, haz.: Ahmet Benzer], *Türk Dil Bilgisi*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- ECKMANN, János (1988a), [çev.: Günay Karaağaç], *Çağatayca El Kitabı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları 3412, İstanbul.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (2002), *Kars İli Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları 797, Ankara.
- _____ (2004), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları 603, Ankara.

- KORKMAZ, Zeynep (1994a), *Güney-Batı Anadolu Ağızları Ses Bilgisi (Fonetik)*, Türk Dil Kurumu Yayınları 583, Ankara.
- _____ (1994b), *Nevşehir ve Yöresi Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları 582, Ankara.
- _____ (1994c), *Bartın ve Yöresi Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları 584, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (2003a), *Türkiye Türçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Türk Dil Kurumu Yayınları 827, Ankara.
- ÖNAL, Mehmet Naci (2005), *Muğla Efsaneleri*, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla.
- _____ (2011), *Muğla Masalları*, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla.
- ÖNER, Mustafa (1998), *Bugünkü Kıpçak Türkçesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları 703, Ankara.
- ÖZÇELİK, Sadettin (1997), *Urfa Merkez Ağzı: İnceleme-Metinler-Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları 666, Ankara.
- ÖZKAN, Fatma (1997), *Osmaniye Tatar Ağzı*, Türk Dil Kurumu Yayınları 668, Ankara.
- ÖZKAN, Nevzat (1996), *Gagavuz Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları 657, Ankara.
- ÖZTÜRK, Erol (2009), *Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşiş Yörükleri Ağzı*, Türk Dil Kurumu Yayınları 958, Ankara.
- ÖZTÜRK, Rıdvan (1997), *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil*, Türk Dil Kurumu Yayınları 680, Ankara.
- RAYET, O.-THOMAS, A. (1997), *Bir Karya Kenti Tralleis*, [çev.: Osman Saçıkara], Özen Ofset, Aydın.
- SAĞIR, Mukim (1995), *Erzincan ve Yöresi Ağızları: İnceleme-Metinler-Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları 565, Ankara.
- SEREBRENNİKOV Boris Aleksandroviç-GADJİEVA Ninel Zeynalova (2011), *Türk Yazı Dillerinin Karşılaştırmalı-Tarihî Grameri*, [çev.: Tevfik Hacıyev-Mustafa Öner], Türk Dil Kurumu Yayınları 1033, Ankara.
- STRABON (2000), *Antik Anadolu Coğrafyası*, [çev.: Adnan Pekman], Arkeoloji ve Sanat Yayınları 1, İstanbul.
- SÜMER, Faruk (1972), *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları 170, Ankara.
- TEKİN, Talat (1995), *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Simurg Yayınları, Ankara.
- TOPRAK, Funda (2005), *Harezmi Türkçesinde Fiil*, Ankara.
- UĞURLU, Mustafa (1999a), *Memlük Türkçesinde Zarf-Fiilli Parçaların Dizimi*, Türk Dil Kurumu Yayınları 712, Ankara.
- ÜSTÜNER, Ahad (2000a), *Anadolu Ağızlarında Sıfat-fiil Ekleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları 753, Ankara.

WITTEK, Paul (1986), [çev.: Orhan Şaik Gökyay], *Menteşe Beyliği: XIII.-XV. Asırda Garbi Küçük Asya Tarihine Ait Tetkik*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Makaleler:

AKAR, Ali (2001), “Muğla Ağzında Şimdiki Zaman Biçimleri”, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S 4, s. 1-10.

_____ (2003), “Muğla’da Ağız Tabakalaşması”, *Milli Folklor Dergisi Prof. Dr. Ethem Ruhi Fıçlalı Özel Sayısı*, C 8, S 60, s. 135-140.

_____ (2005), “Muğla Ağzı”, *Journal of Turkish Studies (=Türklük Bilgisi Araştırmaları Dergisi) Orhan Okay Armağanı-I*, S 30/I, s. 43-74.

_____ (2006), “Ağız Araştırmalarında Yöntem Sorunları”, *Turkish Studies*, Volume 3/3, s. 43-51.

_____ (2008a), “Dede Korkut Kitabında tur- Fiili”, *Turkish Studies*, Volume 3/1, s. 1-5.

_____ (2008b), “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Eski Bir Sıfat-fiil Kalıntısı: (-cı)”, *Turkish Studies*, Volume 3/3, s. 1-7.

_____ (2009a), “Ağız Sözlükleri: Yöntem ve Sorunlar -I-”, *Turkish Studies*, Volume 4/4, s. 1-11.

_____ (2009b), “Ağız Sözlükleri: Yöntem ve Sorunlar -II-”, *Turkish Studies*, Volume 4/8, s. 216-224.

864

_____ (2011), “Ağızlardaki {-dikliğin} Zarf-fiil Ekinin Yapısı”, *Turkish Studies*, Volume 6/1, s. 305-309.

_____ (2016), “Sosyal Bilimlerin Veri Kaynağı Olarak Ağızlar”, *Gazi Akademik Bakış*, C. 10, S. 19, s. 169-182.

_____ (2018a), “Muğla Bölgesi Ağızlarının Oluşumunun Tarihî Ve Dil Arka Planı”, *Altaylardan Toroslara Konargöçer Türkler*, s. 183-192, Muğla Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları 14.

_____ (2018b), “Diyalektoloji Çalışmalarının Türk Dil Birliğine Katkıları Üzerine”, *Yeni Türkiye Dergisi Türk Dili Özel Sayısı I*, S. 99, s. 610-614.

ATAY, Ayten (2002), “Eski Türkçe ma/me Edatının Anadolu Ağızlarındaki Kalıntısı”, *Türk Dili*, S 610, s. 826-828.

BAŞDAŞ, Cahit (2007), “Türkiye Türkçesinde Aslı Uzunluk Belirtileri”, *Turkish Studies*, Volume 2/2, s. 89-101.

BAYDAR, Arzu (2008), “Eskişehir ve Yöresi Kırım Tatar Ağzında -p Zarf-fiil Eki”, *Turkish Studies*, Volume 3/3, s. 139-151.

BENZER, Ahmet (2010), “-sA Ekinin işlevleri ve Dilek-şart Ayrımı” *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S 28, s. 131-140.

BOZ, Erdoğan (2008), “Ağız Atlasları”, *Turkish Studies*, S 3/3, s. 152-166.

CAFEROĞLU, Ahmet (1955), “Anadolu Ağızlarındaki Metathése Gelişmesi”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 1-7.

- _____ (1958), “Anadolu Ağızlarında İçses Ünsüz Benzeşmesi”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 1-11, Ankara.
- _____ (1963), “Anadolu Ağızları Konson Değişmeleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 1-32.
- _____ (1964), “Anadolu ve Rumeli Ağızları Ünlü Değişmeleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 1-33.
- _____ (1965), “Aydın İli Ağızlarından Örnekler ve Etnografya Bakımından Özellikleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 1-28.
- _____ (1967), “Akhisar ve Cihanbeyli Ağızları”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 1-38.
- DEMİR, Necati (2003), “Türkçede Gereklik Kipi ve İşlevdeşleri” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 11-22.
- DEMİR, Nurettin (1995), “Alanya Ağızlarında ‘Şimdi’nin Varyantları” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1995*, s. 99-114.
- _____ (1998), “Ağız Araştırmalarında Kaynak Kişi Meselesi” *Dursun Yıldırım Armağanı*, [yay.: Metin Özarslan-Özkul Çobanoğlu], s. 171-180, Ankara.
- _____ (2000a), “Birleşik Fiiller ve Vurgu -iver Şeklinin Görevlerini Tespitte Vurgunun Rolü”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1997*, s. 225-235.
- _____ (2000b), “Derleme Sözlüğü’nde Şimdiki Zamanla İlgili Veriler”, *İlmi Araştırmalar 10*, s. 19-27.
- DİLAÇAR, Agop (1988), “Türk Lehçelerinin Meydana Gelişinde Genel Temayüllerin Koyulaşması ve Körlenmesi” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1957*, s. 83-93.
- ECKMANN, János (1988b), [çev.: Mehmet Akalın], “Harezm Türkçesi”, *Tarihî Türk Şiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 73, s. 173-210, Ankara.
- _____ (1988c), [çev.: Mehmet Akalın], “Çağatayca”, *Tarihî Türk Şiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 73, s. 211-245, Ankara.
- EFENDİOĞLU, Süleyman (2009), “Ağrı İli Ağızları”, *Turkish Studies*, Volume 4/3, s. 808-840.
- EMECEN, Feridun (1991), “Aydın”, *İslam Ansiklopedisi*, C 4, s. 235-237, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (1983), “Muğla Ağzında Kullanılan Bir Şimdiki Zaman Şekli”, *Şükrü Elçin Armağanı*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, s. 261-262, Ankara.
- _____ (2000), “L, N, R’den Sonra Niçin T”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 191-194.
- EREN, Hasan (1953) “Türk Dillerinde Methathése”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 161-180.

- ERDEM, Mehmet Dursun (2008a), "Anadolu Ağızlarında Görülen Birincil Ünlü Uzunlukları Üzerine", *Turkish Studies*, Volume 3/3, s. 502-562.
- _____ (2008b), "Birincil Ünlü Uzunlukları ve İmâle", *Turkish Studies*, Volume 3/6, s. 136-261.
- FOY, Karl (1900), "Das Aidinish Türkische", *Keleti Szemle I*, s. 177-194, 286-307, Budapeşte.
- GABAİN, Annemarie von (1953), "Türkçede Fiil Birleşmeleri", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 16-28.
- _____ (1988), [çev.: Mehmet Akalın], "Codex Comanicus'un Dili", *Tarihî Türk Şiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 73, s. 67-109, Ankara.
- GÜLENSOY, Tuncer (1985), "Anadolu Ağızlarında Şimdiki Zaman Eki", *Türk Kültürü Araştırmaları İbrahim Kafesoğlu Armağanı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 281-296, Ankara.
- GÜLSEVİN, Gürer (1990), "Türkçede -sA Şart Gerundiumu Üzerine" *Türk Dili*, S 467, s. 276-279.
- _____ (1992), "Türk Dilinde Kelime Başı Ünsüzü Üzerine" *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1987*, s. 173-200.
- _____ (2000), "Türkiye Türkçesindeki Zaman ve Kip Çekimlerinde Birleşik Yapılar Üzerine" *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1997*, s. 215-224.
- _____ (2001), "Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-fiiller" *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C II, S 2, s. 122-143.
- _____ (2002b), "Eski Türkiye Türkçesinde 'İstek Kipi' Üzerine" *İlmî Araştırmalar*, S 13, s. 35-50.
- _____ (2003), "Türkiye Türkçesi Ağızlarında h Sesi Üzerine", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 2001*, s. 129-146.
- _____ (2005a) "Ağız Araştırmalarında Yaygınlaşmış Yanlışlıklar I: 'bu+ra mı bur ara mı?'" *Prof. Dr. Fikret Türkmen Armağanı*, s. 333-335, İzmir.
- _____ (2005b) "Ağız Araştırmalarında Yaygınlaşmış Yanlışlıklar II: Değişmenin İstikameti Bakımından Yapılan Yanlışlıklar", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C V, S 1, s. 59-63.
- _____ (2005c) "Ağız Araştırmalarımızda Yaygınlaşmış Yanlışlıklar (3): 'üzüm/ yüzüm; öllük/höllük türeme mi düşme mi?'" *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C V, S 2, s. 207-213.
- _____ (2008) "Türkiye Türkçesi Ağızlarında Kıpçakça Denilen Unsurlar Üzerine 2: 'ç>ş Değişmesi'", *Turkish Studies*, Volume 3/3, s. 378-387.
- GÜNŞEN, Ahmet - ERDEM, M. Dursun (2007), "Türkiye Türkçesi Ağızlarında Tür Değiştirme Örnekleri", *Turkish Studies*, Volume 2/1, s. 72-83.
- HÜNERLİ, Bülent (2012), "Türkiye Türkçesi Ağızlarında 'Keri (Geri)' Sözcüğünün Eskicil Bir Kullanımı", *Turkish Studies*, Volume 7/2, s. 597-604.

- KARA, Mehmet (2003), “Muğla Ağzının Karakteristik Bir Özelliği”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 2001*, s. 163-169.
- KARADOĞAN, Ahmet (2008), “Türkiye Türkçesinde Yeni Bir Sıfat-fiil Eki : -I”, *Bilig*, S 46, s. 57-66.
- KARAHAN, Leylâ (1991), “Görülen Geçmiş Zaman Eki ‘-dı/-di’nin Tarz ve Bağlama Fonksiyonuna Dair” *Türk Kültürü Araştırmaları (Prof. Dr. Muharrem Ergin Armağanı)*, s. 335-342, Ankara.
- _____ (1994), “-sa/-se Eki Hakkında” *Türk Dili*, S 516, s. 471-474.
- _____ (1997), “Ağız Araştırmaları Alanında Yapılması Gereken Çalışmalar” *Türk Dili*, S 550, s. 291-297.
- KORKMAZ, Zeynep (1959), “Türkiye Türkçesinde ‘İktidar’ ve ‘İmkân’ Gösteren Yardımcı Fiiller ve Gelişmeleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 107-124.
- _____ (1961a) “Türkçede ok/ök Kuvvetlendirme (İntensivum) Edatı Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 13-29.
- _____ (1961b) “uçun~üçün~için v.b. Çekim Edatlarının Yapısı Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 31-35.
- _____ (1964) “Eski Anadolu Türkçesindeki -van/-ven, -vuz/-vüz Kişi ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağızlarındaki Kalıntıları”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 43-64.
- _____ (1968) “-ası/-esi Gelecek Zaman İsim-fiil (Participum) Ekinin Yapısı Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 31-38.
- _____ (1971), “Anadolu Ağızlarının Etnik Yapı İle İlişkisi Sorunu”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 21-32.
- _____ (1976), “Anadolu Ağızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 143-172.
- _____ (1984) “Türkçede -N Zarf-fiil Eki ile -pan/-pen Eki ve Türemeleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 155-165.
- _____ (1996) “Türkiye Türkçesinde Fiil Çatısı Üzerine Görüşler (Alm. Diathesis, Fr. Voix, İng. Voice, Osm. Binâ, Fiil Binâsı)”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 159-165.
- _____ (2003b), “Türk Dilinin Eski Kültür Mirasının Anadolu Ağızlarındaki Devamı” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1999*, s. 159-167.
- _____ (2005a), “Türkçede -acak/-ecek Gelecek Zaman (Futurum) Ekinin Yapısı Üzerine”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, s. 3-11, Türk Dil Kurumu Yayınları 629/1, Ankara.
- _____ (2005b), “Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, s. 12-84, Türk Dil Kurumu Yayınları 629/1, Ankara.

- _____ (2005c), “Türkçedeki -arak/-erek Zarf-fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, s. 128-132, Türk Dil Kurumu Yayınları 629/1, Ankara.
- _____ (2005d), “Türkiye Türkçesindeki -madan/-meden<-madın/-medin Zarf-fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I*, s. 151-159, Türk Dil Kurumu Yayınları 629/1, Ankara.
- _____ (2005e), “-sa/-se Dilek-Şart Kipi Eklerinde Bir Yapı Birliği Var mıdır?”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C I, s. 160-167, Türk Dil Kurumu Yayınları 629/1, Ankara.
- _____ (2005f), “Batı Anadolu Ağızlarında Aslı Ünlü Uzunlukları Hakkında”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C II, s. 123-127, Türk Dil Kurumu Yayınları 629/2, Ankara.
- _____ (2005g), “Bartın ve Yöresi Ağızlarındaki Lehçe Tabakalaşması”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C II, s. 162-178, Türk Dil Kurumu Yayınları 629/2, Ankara.
- _____ (2005h), “Batı Anadolu Ağızlarında Yazı Dilinden Ayrılan İsim Çekimi Ekleri ve Fonologie-Morphologie Bağlantısı”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C II, s. 222-231, Türk Dil Kurumu Yayınları 629/2, Ankara.
- 868 MANSUROĞLU, Mecdut (1988), “Eski Osmanlıca”, *Tarihî Türk Şiveleleri*, [çev.: Mehmet Akalın], Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 73, s. 247-276, Ankara.
- ÖNER, Mustafa (2003), “Türk Edatların ‘Karşılaştırma’ ve ‘Sınırlandırma’ Bağlantıları” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1999*, s. 147-157.
- PRITSAK, Omeljan (1988a), [çev.: Mehmet Akalın], “Kıpçakça”, *Tarihî Türk Şiveleleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 73, s. 111-122, Ankara.
- _____ (1988b), [çev.: Mehmet Akalın], “Ermeni Kıpçakçası”, *Tarihî Türk Şiveleleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları 73, s. 123-132, Ankara.
- SAĞIR, Mukim (1995a), “Anadolu Ağızlarında Ünlüler”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 377-390.
- _____ (1995b), “Anadolu Ağızlarında Ünsüzler”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 391-409.
- SARIKAYA, Mahmut (2003), “Muğla Ağzında Şimdiki Zaman Çekimi Üzerine”, *TUBAR Türklük Bilimi Araştırmaları*, S XIV, s. 65-75.
- _____ (2009), “Teklik İkinci Kişi Emir Çekimlerinin Anadolu ve Azerbaycan Ağızlarındaki Değişik Örnekleri Üzerine” *TUBAR Türklük Bilimi Araştırmaları*, S XXV, s. 145-157.
- TİKEN, Kâmil (2003), “Türkiye Türkçesinde Basit ve Birleşik Zarf-fiillerin İfade ve İşlevleri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1999*, s. 281-364.
- TOK, Turgut (2008), “Denizli İli Ağızlarında Vurguya Dayalı Ünsüz Düşmesi”, *Turkish Studies*, Volume 3/7, s. 841-848.

- TUNA, Osman Nedim (1960), “Göktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 213-282.
- TÜRK, Vahit (1999), “Türkçede Şimdiki Zaman Kavramı, Çekimleri ve Ekleri” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1996*, s. 291-340.
- UĞUR, Abdullah (2003), “Aydın Şehrinin Kuruluşu ve Gelişme Evreleri”, *Ankara Üniversitesi Coğrafi İlimler Dergisi*, S 1, s. 41-62, Ankara.
- UĞURLU, Mustafa (2000), “Türk Lehçeleri Arasında Aktarma Meseleleri ve ‘Abay-yolu’ Romani”, *Bilig*, Güz/2000, S 15, s. 59-80.
- ÜSTÜNER, Ahat (2000b), “Türkçedeki +A Pekiştirme Ekinin Türkiye Türkçesi Ağızlarında Kullanımı” *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C 10, S 1, s. 189-206.
- YÜCEL, Bilâl (2000), “Türkiye Türkçesinde Zarf-fiil Eklerinin Yapı Bakımından Sınıflandırılması Üzerine”, *TUBAR Türklük Bilimi Araştırmaları*, S IX, s. 75-114.
- ZÜLFİKAR, Hamza (1992), “Doğu Anadolu Ağızlarında Zaman Kavramı Taşıyan -ip > -if Eki”, *DTCF Türkoloji Dergisi*, C X, S 1, s. 13-20.

Tezler:

- ACAR, Ergün (2012), *Kastamonu ve Yöresi Ağızları*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Edirne.
- AKBULUT, Serpil (2002), *Nazilli ve Yöresi Ağızları*, Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Manisa.
- AKÇA, Hakan (2009), *Ankara İli Ağızları (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- AKSAKAL AVCI, Şule (2017), *Yatağan İlçesi Ağızları*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- AKSOY, Özlem Merve (2019), *Türkiye Türkçesi Ağızlarında İkilimler*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- AKTAŞ, Mahmut (1971), *Söke-Yörük Ağzı*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Erzurum.
- AKYILDIZ AY, Didem (2018), *XIV. Yüzyıl Orta Anadolu Türkçesi ile Günümüz Orta Anadolu Ağızlarının Karşılaştırmalı Dil İncelemesi (Ses Bilgisi-Şekil Bilgisi)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- AKYOL, Senem (2006), *Manisa Merkez Kuzeybatı Köylerinin Ağız Özellikleri*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- ALİMOĞLU, Güler (2011), *Bozköy (Aydın-Germencik) Köyü Ağız Özellikleri*, Muğla Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Muğla.

- ARAL, Ezgi (2018), *Türkiye Türkçesi Ağzlarında Ses Uyumlarının Sebep Olduğu Ses Değişimleri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- AVCI, Ali (1981), *Aydın-Germencik Ağzı*, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Konya.
- AYDOĞDU, Özkan (2011), *Çankırı İli ve Yöresi Ağzları*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.
- BARANOĞLU, Şahin (1981), *Aydın Yöresi Ağzları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, İstanbul.
- CENGİZ, İbrahim (1940), *Aydın Lehçesinden İzmir Ağzına Ait Bir Plağın Tetkiki*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Lisans Tezi, Ankara.
- ÇAKIR, Aysin (), *İzmir İli Ödemiş-Kiraz-Beydağ İlçesi Ağzları (Dil İncelemesi-Metinler-Sözlük)*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- ÇİLOĞLU, Meral (2008), *Anadolu ve Rumeli Ağzlarında Tasvirî Fülller*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- DEMİR, İmdat (2012), *Sarıgöl Ve Yöresi Ağzları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri.
-
- 870
-
- DEVECİ, Fethiye (1987), *Karacasu ve Yöresi Ağzı*, Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Elazığ.
- DİLAVER YILDIRIM, Kübra (2013), *Bergama Yöresi Tahtacı ve Çepni Ağzları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- DİNÇOĞLU, Onur (1960), *Aydın Ağzı*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Lisans Tezi, Ankara.
- DOĞAN, Muammer (2012), *Aksaray ve Yöresi Ağzları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri.
- DOĞRU, Fatih (2017), *Eskişehir İli Manav Ağzları*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir.
- DORA, Hüseyin (1975), *Aydın'ın İncirliova Nahiyesi ve Köyleri (Hacialıobası, Sandıklı, Kardeşköy, Eğrek, Kızılcaköy) Ağzları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, İstanbul.
- DURMAZ, Ramazan (2018), *Antalya İli Örneğinde Karakoyunlu Yörük Ağzı: Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Söz Varlığı ve Karakoyunlu Yörük Etnografyası*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir.
- DURUEL, Üstün (1968), *Nazilli Ağzının Fonetik ve Morfolojik Tetkiki*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, İstanbul.

- ERALTAY, Sevda (2007), *Alaşehir ve Yöresi Ağızları*, Yüzüncüyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van.
- ERDEM, Gönül (2014), *Anamur ve Yöresi Ağızları*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri.
- GÖK, Murat (2018), *Osmaniye İli Ağızları Ve Söz Varlığı (İnceleme - Metinler - Sözlük)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri.
- GÜZEL, Ferdi (2015), *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Söz Yapımı*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.
- HAŞİMİ, Ahmet (2016), *Kırıkkale İli Ağızları (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale.
- İPEK, Birol (1997), *Anadolu Ağızlarında Yabancı Kelimeler -Fonetik İnceleme-*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- KAÇAR, Güner (1972), *Bozdoğan Ağzı*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Lisans Tezi, Ankara.
- KAHYAOĞLU, İhsan (1977), *Aydın İli Bozdoğan Kazası Ağız Özellikleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, İstanbul.
- KANAÇ, Işıl (2010), *Denizli'nin Babadağ İlçesi Ağzı*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- KARADELİOĞLU, Bülent (1983), *Aydın İli Karacasu Kazasına Bağlı Yenice Nahiyesi Ağız Hususiyetleri Üzerine Bir İnceleme*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Erzurum.
- KARASAKALOĞLU, Nuri (2005), *Aydın Merkez Ağzı*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- KAVAKLIÇEŞME, Hüsna (2010), *Kars ve Iğdır Azerileri Ağzı*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- KISA, Oğuz (2018), *Güneybatı Anadolu Ağızlarında Şimdiki Zaman Ekleri*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- KOLKIR, Nuri (1974), *Aydın Ağzı Fonetik ve Morfolojik İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, İstanbul.
- KORGALI, A. (1982), *Nazilli Yöresi Ağızları Sözlüğü*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Lisans Tezi, Ankara.
- KÖSE, Fahrettin (2006), *Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Edatlar*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- MADRAN, Şakir (2010), *Kavaklı Köyü (Aydın-Bozdoğan) Ağzı*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Muğla.

- MANAV, Aslı (2006), Denizli'nin Güney İlçesi Ağzı (Fonetik-Morfoloji), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- MERT, Abdullah (2019), *Eski Türkçeden Türkiye Türkçesi ve Ağızlarına Uzanan Söz Varlığı*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- MUTLU, Hüseyin Kahraman (2008), *Balıkesir İli Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- ÖÇALAN, Muharrem (2004), *Sakarya İli Ağzı 1. Cilt (Giriş-İnceleme)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri.
- ÖZİŞİK, Sevi (2007), *Muğla İli Ağızlarıyla Türkmen Türkçesi Ağızlarının Karşılaştırılması*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- ÖZKER, Aysel (1986), *Çine ve Yöresi Ağzı*, Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Elazığ.
- PEHLİVAN, Gülcihan (2019), *İzmir İli Bayındır İlçesi Ağzı*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Manisa.
- PEKER, Ahmet (1969), *Karacasu Ağzı Üzerine Bir Dil Araştırması*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, İstanbul.
- SARHANLI, Mehmet (1981), *Aydın Yöresi (Germencik, Kuşadası, Eceköy, Sırteke ve Karaağaçlı) Ağızları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, İstanbul.
- SARI, Ceyhun (2019), *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Kalıplaşmış Dil Birimleri*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Muğla.
- SARI, Serkan (2008), *XV-XVI. Yüzyıllarda Menteşe, Hamid ve Teke Sancağı Yörükleri*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Isparta.
- SAVAŞ, Emine (2012), *Tepecik Köyü (Aydın-Karacasu) Ağzı*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Muğla.
- SEZER, Önder (2006), *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Zarflar ve Zarf Yapımı*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- SIRTI, Ezgi (2011), *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Birleşik Kelimeler ve Türkçenin Zenginliği Bakımından Önemi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- ŞAHİN, Savaş (2008), *Türkmen Türkçesinde Tasvirî Fiiller Üzerine Örnekli Çalışma*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- TEKİN, Necdet (1972), *Aydın Ağızı (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Erzurum.
- TOK, Turgut (2002), *Denizli İli Güney ve Güneybatı Bölgesi Ağızları*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Denizli.
- TÜYLEK, Ali (1974), *Söke 'de Çepni Ağızı İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, İstanbul.
- UYAR, Mehmet Ali (2004), *Türkmenistan Türkçesi Ağızlarının Türkiye Türkçesi Ağızları ile Morfolojik Bağlantısı*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- UYGUNOĞLU, Büşra (2018), *İzmir İlinin Tire İlçesi Ağızı (Dil Özellikleri- Metinler-Sözlük)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- UYSAL, İdris Nebi (2009), *Karaman İli Ağızları ve Anadolu Ağızları Arasındaki Yeri*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Denizli.
- YAVUZ, Serdar (2010), *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Bağlaçlar*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.
- YAZICI, Muhammed (2002), *XVI. Yüzyılda Batı Anadolu Bölgesi 'nde (Muğla, İzmir, Aydın, Denizli) Türkmen Yerleşimi ve Demografik Dağılım*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- YEDİNCİ, Sibel (2000), *Germencik Ağızı*, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Isparta.
- YORGUN, Ömer (1983), *Aydın / Çine (Akçaova) Ağız İncelemesi*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Erzurum.

Bildiriler:

- AKAR, Ali (2007a), “Lehçelerarası İlişkiler Bağlamında Muğla Bölgesi Ağızları Örneği”, *I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı Bildiri Kitabı*, (Çeşme-İzmir / 9-15 Nisan 2006), C I, s. 47-54, Ankara.
- _____ (2007b), “Menteşe Bölgesi Ağızları”, *Uluslararası Denizli ve Çevresi Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, (Denizli / 6-8 Eylül 2006), C II, s. 302-306, Denizli.
- _____ (2009c), “Bodrum Ağızlarında Şimdiki Zamanda Süreklilik Bildiren Bir Tasvir Fiili: {-l gat-}”, *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri*, (Şanlıurfa / 25-30 Mart 2008), Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 27-32, Ankara.
- _____ - YAPICI, Ali İhsan (2010), “Bozdoğan Ağızlarının Fonetik ve Morfolojik Yapısı”, *Bozdoğan Çevre ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, (Bozdoğan / 13-14 Mayıs 2010), C II, s. 361-383.

- _____ (2015), “Ağız Araştırmalarında Artzamanlılık Sorunu”, VIII. *Uluslararası Diyalektoloji ve Jeolinguistik Kongresi (14-18 Eylül 2015) Seçilmiş Bildiriler*, Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınları, s. 133-144.
- _____ - SARI, Ceyhan (2019), “Batı Anadolu Yörük Ağızlarının Orta Asya Türk lehçeleriyle İlişkileri”, *Orta Asya'dan Anadolu'ya Yörükler Sempozyumu Bildiri Kitabı*, s. 293-306, Osmangazi Belediyesi Yayını, İstanbul.
- AY, Özgür (2009), “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Fiil Çekiminde Görülen Eskicil (Arkaik) Unsurlar Üzerine”, *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri*, (Şanlıurfa / 25-30 Mart 2008), Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 75-99, Ankara.
- ALYILMAZ, Cengiz (1999), “Zamir n'si Eski Bir İyelik Ekinin Kalıntısı Olabilir mi?”, *Türk Gramerinin Sorunları II*, Türk Dil Kurumu Yayınları 718, Ankara, s. 403-415.
- BOZKAPLAN, Şerif Ali (2009), “İzmir ve Yöresi Ağızlarına Dair”, *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri* (Şanlıurfa / 25-30 Mart 2008), Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 157-161, Ankara.
- BURAN, Ahmet (1999), “Anadolu (Türkiye Türkçesi) Ağızlarının Karşılaştırmalı İncelemesi ve Bu Konu ile İlgili Sorunlar” *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997)*, Türk Dil Kurumu Yayınları 697, s. 89-91, Ankara.
- 874
- DEMİR, Nurettin (1996), “Güneybatı Anadolu Ağızlarında Kullanılan Şimdiki Zaman Eki -ik gelir” *Uluslararası Türk Dili Kongresi (26 Eylül 1992-1 Ekim 1992)*, Türk Dil Kurumu Yayınları 632, s. 43-56, Ankara.
- _____ (1999), “Ağız Araştırmalarında Derleme Teknikleri” *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997)*, Türk Dil Kurumu Yayınları 697, s. 78-88, Ankara.
- _____ (2000c), “Anadolu Ağızlarında Birinci Çoğul Kişi İstek Eklerinin İkilik Bildiren Bir Değişkesi” *Türkçenin Ağızları Çalıştay Bildirileri*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, s. 65-71, İstanbul.
- _____ (2007), “Ağız Araştırmalarında Yöntem Sorunu”, *II. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni Bildiriler*, Erciyes Üniversitesi Yayınları 155, s. 63-72, Kayseri.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (1999), “Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri” *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997)*, Türk Dil Kurumu Yayınları 697, s. 43-49, Ankara.
- GEMALMAZ, Efrasiyap (1999), “Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler” *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997)*, Türk Dil Kurumu Yayınları 697, s. 4-13, Ankara.
- GÜLSEVİN, Gürer (2009), “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Kıpçakça Denilen Unsurlar Üzerine 1: g>v”, *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı*, (Şanlıurfa / 25-30 Mart 2008), Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 251-258, Ankara.

- KARAHAN, Leylâ (1999), “Ağız Araştırmaları Alanında Yapılması Gereken Çalışmalar” *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997)*, Türk Dil Kurumu Yayınları 697, s. 24-28, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (1999b), “Anadolu ve Rumeli Ağızlarının Tarihî Devirlerle Bağlantısı Üzerine” *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997)*, Türk Dil Kurumu Yayınları 697, s. 62-69, Ankara.
- SAGIR, Mukim (1999), “Ağız Çalışmalarında Çevriyazı” *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997)*, Türk Dil Kurumu Yayınları 697, s. 126-138, Ankara.
- TANÇ, Mustafa (2008), “Türkiye Türkçesi Ağızlarında Çağdaş Kıpçak Lehçeleriyle OrtaklıkGösteren s>h Değişimi Üzerine”, *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı*, (Şanlıurfa / 25-30 Mart 2008), Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 671-678, Ankara.
- UĞURLU, Mustafa (1999b), “-ArAk ve -p ile Kurulan Zarf-Fiilli Parçalarda Sınır Vurgulayışın Rolü”, *III. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildiri Kitabı* (1996), Türk Dil Kurumu Yayınları 678, s. 1181-1187, Ankara.
- _____ (2001), “Türk Lehçelerinin Aktarımında Valenz Sözlüklerinin Önemi”, *Uluslararası Sözlükbilim Sempozyumu Bildirileri*, (20-23 Mayıs 1999 / Doğu Akdeniz Üniversitesi / Gazimağusa) s. 197-206, Gazimağusa.
- _____ (2009), “‘Birleşik Fiil’ Üzerine”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi UTEK 2007 Bildiriler 1, Türkçenin Söz Dizimi*, (İstanbul / 27-28 Ağustos 2007), [yay.: Hayati Develi], İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları 95, s. 399-412, İstanbul.
- YAPICI, Ali İhsan (2011), “Aydın ve Yöresi Ağız Haritası”, *IV. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri*, (Muğla / 22-24 Aralık 2011), C I, s. 331-336, Muğla.
- YILDIRIM, Faruk (2004), “-(y)XşXn Zarf-fiili Üzerine”, *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri*, (Ankara / 20-26 Eylül 2004), Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 3207-3218, Ankara.

İnternet Adresleri:

Aydın Valiliği: <http://www.aydin.gov.tr/ilcelerimiz>

Aydın Büyükşehir Belediyesi: <https://aydin.bel.tr/detail/4380/kentte-tarim>

Türkiye İstatistik Kurumu: <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr>